

Gymnázium Přírodní škola, o.p.s.
Profilová práce — třída Ný
Nižší stupeň studia
2018/2019

Oliver Hajný

Slovenský folklór v ČR

Vedoucí práce: PhDr. Vít Novotný

Datum odevzdání: 24. května 2019

Nejdřív bych chtěl poděkovat všem lidem, kteří mi s prací pomáhali. Márii Miňové, která vede soubor Limbora, za to, jak neúnavně prezentuje slovenský folklór. A také za to, že mi laskavě vypůjčila kroje na vystoupení.

Potom Noemi Krylové, která pro mě ochotně připravila a nacvičila se mnou choreografii.

Zuzce Miňové a Maríně Mrázkové, které mi půjčily knihy o folklóru.

A hlavně mámě a tátovi, kteří mě podporovali a hodně pomáhali při psaní této práce.

Obsah

I. Úvod	4
II. Pojednání o slovenském folklóru	5
1. Zvyky a slavnosti v jednotlivých ročních obdobích.....	5
Začátek roku	
Jaro	
Léto	
Podzim	
Zima	
2. Formy lidové kultury	8
Tanec a zpěv	
Hudba	
Ostatní	
3. Kroje	13
4. Soubory prezentující slovenský folklór v ČR	14
Folklórní soubor Limbora, Limborka	
Folklórní soubor Šarvanci	
Folklórní soubor Púčik	
5. Festivaly prezentující slovenský folklór v ČR	15
Praha srdce národov	
Folklór bez hraníc	
Vianoce s Limborou	
Jánošíkov dukát	
III. Praktická část	16
1. Postup práce	16
Bodový přehled	
Výběr písně a příprava choreografie	
Rámcový popis choreografie	
Oslovení dobrovolníků a samotné zkoušky	
Vystoupení na Akademii Přírodní školy 2018	
IV. Závěr	19
V. Použitá literatura	20
VI. Přílohy	21

I. Úvod

V mé profilové práci jsem se zabýval slovenským folklórem a jeho výskytem v České republice. Slovenský folklór jsem si zvolil proto, jelikož já sám už desátým rokem tancuji ve slovenském folklórním souboru Limbora, který sídlí v Praze. Vzhledem k tomu, že mnoho lidí vůbec neví, co to vůbec ten folklór je, rozhodl jsem se, že jim to přiblížím formou pojednání o slovenském folklóru, o slovenských zvycích, tancích, hudbě, oděvech (krojích). Psal jsem i o tom, kde se můžou lidé se slovenským folklórem setkat tady v České republice.

Zároveň jsem chtěl zájemcům poskytnout i osobní zkušenost s folklórem. Rozhodl jsem se tedy, že je naučím krátkou a jednoduchou taneční choreografií, která jim dá představu o tom, jak slovenské lidové tance vypadají. Tuto choreografii jsme následně předvedli na Akademii Přírodní školy 2018.

Mými cíly tedy bylo nacvičit a předvést již zmíněnou taneční choreografii s dobrovolníky a napsat pojednání o slovenském folklóru, ve kterém budou popsány tradiční zvyky, formy lidové kultury, oděvy a výskyt slovenského folklóru v dnešním moderním světě v České republice.

II. Pojednání o slovenském folklóru

„Folk“ znamená anglicky lid a „lore“ znamená vědomost. Folklór tedy v přeneseném slova smyslu znamená „to, co lid umí, to co lid zná“.

Folklór jsou vlastně kulturní projevy lidu. Spadá sem lidová kultura, tradice, zvyky, obyčeje, různé obřady a taky tanec, hudba, zpěv. Dále pak lidový oděv - kroj, umělecká a řemeslná díla. V minulosti tvořil běžnou součást lidského života.

V dnešní době se čím dál víc vzdalujeme od přírody a uniká nám spojení s ní a jejími zákonitostmi. V lidové kultuře je toto spojení pořád zachováno.

Téměř každá práce, např. stavba domu, setí obilí, žně, předení apod., byla provázena nějakou slavností nebo obřadem. Člověk si díky tomu uvědomoval důležitost a hloubku práce a její užitečnost. Podobně byly slavnosti a obřady spojené s ročními obdobími a opakovaly se každý rok.

Na jaře se všechno probouzí, a proto se oslavy spojovaly s novým životem. Písňe a tance byly veselé a plné energie. V létě zrála úroda, pásal se dobytek a lidé si při práci zpívali. Večer se lidé scházeli, bavili se a povídali si o příhodách, které zažili. V tanci se často inspirovali přírodou, např. napodobovali nějaké zvíře. Na podzim se sklízí úroda, zakončovaly se všechny práce a lidé prostřednictvím různých obřadů děkovali přírodě. Připravovali si zásoby na zimu. V zimě už se netancovalo a písňe byly pomalé, protože příroda šla spát. V zimě byl čas na předení, pletení a jiné ruční práce.

1. Zvyky a slavnosti v jednotlivých ročních obdobích

Začátek roku

Lidé se loučili s minulým rokem a k tomu sloužili také svátky fašiangy. Slavily se od Tří králů do Popeleční středy. V tomto období platil princip, že „všechno je naopak“. Lidé nebrali vážně oslavy a obřady a dělali si z nich legraci. Často si vyměňovali role s jinými z jiných společenských vrstev. Muži se oblékali a chovali jako ženy a naopak, bohatí se oblékali jako chudí atd.

Poslední tři dny fašiangů byli fašiangové průvody. Úplně poslední den byl žertovný zvyk s názvem Pochovávání basy. Lidé předvádí pochovávání basy. Kněz napodobuje obřad rozloučení a loučí se se zábavou. To proto, že během velkého půstu se nemohou bavit při muzice.

Potom nastává Popeleční středa a začíná velký půst, který trvá až do Velkého pátku. Během toho se lidé měli očistit a připravit na začátek nového ročního cyklu.

Jaro

Typickou tradicí, která ukončovala zimu a zahajovala jaro, bylo vynášení Moreny v období jarní rovnodennosti. Morena byla vyrobená ze dvou dřevěných holí a slámy a symbolizovala zimu a všechny hříchy a neštěstí minulého roku. Za zpěvu ji dívky nesly celou vesnicí a za vesnicí jí spálily a poté hodily do

vody. Tím se ukončila zima a začal nový život. Jako způsob přivítání Jara byla typická květná neděle, která nastala týden po vynesení Moreny. V té době lidé drželi půst a uctívali přírodní zeleň.

Období Velikonoc charakterizovala pomlázka a polévání děvčat vodou, aby byla po celý rok silná a zdravá. Mladé proutky se zdobily barevnými stuhami a malovaly se kraslice, opět jako symbol nového života a přicházejícího Jara.

Jako skutečný přechod mezi Zimou a Jarem považovali lidé den zasvěcený Jurajovi - 24. dubna. Většinou se začala zvířata probouzet a rostliny růst a kvést až po Jurajovi. Pokud se ale před tím našel např. nějaký had, lidé mu připisovali velikou moc a ochranný účinek. Květen se považoval za pestrý měsíc květin a lásky.

Na začátku května chlapci stavěli před domem své milé tzv. máje, očištěné stromky, které mají ozdobenou korunu stuhami a květy. Kluk poté vyzval děvče na tanec okolo postaveného máje. Obřady a taneční slavnosti v tomto období se nazývaly majálesy.

Léto

V létě se hlavně slavil letní slunovrat. Oslavy s tímto tématem se nazývaly svatojánské ohně. Samotný svátek slunovratu se slavil zakládáním živého ohně. Lidé věřili, že má oheň magickou sílu. Věštilo se z něj a jeho uhlíky prý měly léčit. Okolo ohňů lidé tančili a očišťovali se tím, že ho přeskakovali. Oheň sloužil zároveň jako ochrana proti čarodějnicím a zlým silám. Jelikož v létě dozrávala úroda a byla spousta práce, lidé neměli moc času na zábavu a slavnosti.

Podzim

Lidé různými způsoby děkovali přírodě za vše, co pro ně od jara udělala. Dávali jí různé oběti, většinou obrovské koláče. Po sklizení úrody se slavily tzv. dožinky. Z klasů aktuální úrody se upletl věnec, který lidé pověsili pod střechu svého domu. Zaručilo to, že další rok bude opět obilí pěkně růst a zrát. Příští rok na jaře se zrna z pověšeného věnce přimíchala do nového osiva a roční cykly se tím propojily.

Na pozdní podzim, kdy začínal advent, se práce přesouvala z polí dovnitř do domů. Ženy společně předly, páraly peří, tkaly, vyšívaly a přitom si povídaly a zpívaly.

Zima

Nastává období klidu a příprava na Vánoce. Nazývá se advent. Začíná poslední nedělí v listopadu a trvá dohromady čtyři neděle. Jelikož začala být noc delší než den, lidé to chápali jako převahu zla nad dobrem. Snažili se zlé síly odehnat zapalováním svíček a připomínáním Slunce, chránili se před čarodějnicemi česnekem. Celý advent byl malý půst. Byly zakázány taneční oslavy a zábavy a všichni byli ztišení.

Ještě před adventem se slavil svátek sv. Kataríny (25. listopadu) a sv. Ondřeje (30. listopadu). Na Katarínu se říkalo, že když do domu vejde jako první dívka, po celý rok se bude rozbíjet nádobí. Chlapci chodili ven vinšovat (přát) a často si je všichni zvali do domu, aby tam náhodou nevešla jako první žena. V tento den se ještě konaly katarínské zábavy. Byla to poslední možnost si zatancovat před adventem. Den Ondřeje se spojoval s věštby o budoucím manželovi, protože svatý Ondřej byl patron nevěst. Dívky používaly různé

magické praktiky k zjištění jména nebo povolání budoucího manžela. Např. vařily halušky s lístečky, na kterých byla jména mužů a ta haluška, která vyplavala jako první na hladinu vody, měla určit jméno budoucího manžela.

V průběhu adventu se slavily svátky sv. Barbory, Mikuláše, Lucie a Tomáše. Svátky sv. Barbory a sv. Lucie se pojí znovu s věštbami děvčat ohledně jejich budoucích manželů a svatby. Na Tomáše se chodilo vinšovat zdraví a štěstí. Svátek sv. Mikuláše (6. prosince) se skoro jako jediný zachoval ve stejné podobě i v dnešním moderním světě, tj. převleky Mikuláše, anděla a čerta, kteří chválí nebo trestají malé děti za jejich dobré či zlé skutky.

Závěrem adventu jsou vánoční svátky. Prvním svátečním dnem je Štědrý den - 24. prosince. Otec přinesl vánoční stromček, který se ozdobil jablky, oříšky a slaměnými ozdobami a matka připravovala štědrovečerní večeři. Ostatní chodili vinšovat sousedům. Na stůl se dávaly svíčky, kříž, oplatky s medem, oříšky a česnek. To všechno mělo nějakým způsobem přinášet štěstí do dalšího roku. K večeři byla vánoční kapustnice (typická polévka ze zelí). Během této večeře nemohl nikdo odejít od stolu, protože by to přineslo neštěstí po celý příští rok. Po večeři se podívali na dárky pod stromčkem. Dárky byly samozřejmě mnohem chudší než dnes, např. jablko nebo jiné drobnosti. Nakonec už chodili koledníci a zpívali koledy, hráli Betlémskou hru (ztvářňovali pastýře a Tři krále, kteří se přišli poklonit Ježíši) po celé vesnici. Den končil půlnoční mší v kostele.

Na Nový rok, tedy 1. ledna, se říkalo, a dodnes říká, přísloví *Ako na Nový rok, tak po celý rok*, proto se všichni snažili chovat hezky a dávali si pozor, aby neudělali něco zlého, třeba zaspali nebo se hádali. Na Nový rok byly zakázány všechny práce. Nesměla se jíst drůbež nebo zajíci, aby „neuletělo“ štěstí. Čočka symbolizovala peníze, tedy bohatství, proto se taky vařila. Znovu se opakovaly některé věštby týkající se svatby nebo zdraví a štěstí.

Obr. 1: Vianoce s Limborou, vystoupení prosinec 2016. Archiv FS Limbora

Posledním svátkem, který zmíním, jsou Tři Králové. Chlapci chodili oblečení jako při Betlémské hře, ale pouze jako Tři Králové (Kašpar, Melichar a Baltazar), kteří se údajně přišli poklonit novorozenému Ježíšovi. Na hlavách měli čepičky nebo koruny z papíru. Chlapci požehnávali domy tím, že křídou napsali nad dveře obydlí počáteční písmena Tři Králů (K M B).

2. Formy lidové kultury

Tradice a folklórní slavnosti na Slovensku měly a dosud mají různou formu, jejich vnější podoba se liší podle jednotlivých regionů Slovenska (Liptov, Orava, Myjava, Tekov, Šariš, Zemplín, atd.), jejich podstata však zůstává stejná.

Folklórní regiony Slovenska mají jiné hranice než regiony geografické, viz Folklórní mapa Slovenska

Všechny písně, hudba, tanec i tradice a zvyky se přenášeli z generace na generaci. Na Slovensku se děti dosud učí lidové písně ve školách.

Obr. 2: Folklórní mapa Slovenska. Mázorová, Ondrejka a kol. - Slovenské ľudové tance, SPN, 1990

Tanec a zpěv

Nejtypičtější projevem oslav byl v lidové kultuře tanec a zpěv. Kromě oslav se tance spojovaly také s různými obřady a rodinnými a kalendářními zvyky. Tancovalo se individuálně, v párech a nebo v různých útvarech, třeba v kruhu. Pro všechny regiony Slovenska byly charakteristické párové točivé tance.

Tance se dělí na základní typy: mužské, ženské a párové.

Ženské tance jsou převážně skupinové. Společně se v kruhu točí, přitom se pohybují různými typy kroků. V tanci občas využívají spojené lžice, které nárazem do sebe vydávají klapavé zvuky, zvýrazňující rytmus. Na okrasu někdy mávají částmi kroje, tj. šátky.

Obr. 3: Koleso pri speve - Poniky (Podpoľanie), Mázorová, Ondrejka a kol. - Slovenské ľudové tance, SPN, 1990

Mužské tance jsou naopak často sólové, muži se chtějí před ostatními předvést a prokázat tělesnou zdatnost a šikovnost. Často mezi sebou „soutěží“. Mezi tance, které jsou jenom čistě mužské, patří odzemok, který stojí na střídání dřepů a skoků. Připomíná to ruský kozáček. Častým doplňkem jejich tance je valaška nebo dřevenná palice, které různě přeskakují nebo s nimi bouchají do rytmu. Někdy tančí ve dvojicích nebo trojicích za doprovodu ženského zpěvu.

Obr. 4: Odzemok - Štrba (horný Liptov), Mázorová, Ondrejka a kol. - Slovenské ľudové tance, SPN, 1990

Obr. 5: Vystoupení na Staroměstském náměstí, září 2018, soukromý archiv

Největší a nejbohatší skupinu tanců tvoří tance párové. Dělí se na točivé a ostatní, při kterých stojí tanečníci proti sobě nebo vedle sebe.

Obr. 6: Vystoupení na Festivalu Praha srdce národů, prosinec 2015 archiv FS Limbora,

Obr. 7: Vystoupení na 25. výročí FS Limborka, listopad 2018, soukromý archiv

Obr. 8: Vystoupení na Staroměstském náměstí, září 2018, soukromý archiv

Tanec doprovázel téměř vždy zpěv. Další formou hudebního doprovodu tanců jsou předzpěvy nebo rozkazovačky, např. *Muzika hraj! A teraz my, chalani! Ááá...*

V 19. století se začaly ve slovenských lidových tancích objevovat prvky z jiných zemí jako valčík, mazurka, čardáš nebo polka. Lidové tance se dodnes zachovaly hlavně díky folklórním skupinám a souborům.

Obr. 9: Vianoce s Limborou, vystoupení prosinec 2017, Archiv FS Limbora

Hudba

Slovenské lidové písně jsou jak rytmické, veselé a plné energie, tak i tahané, pomalé a smutné.

V hudbě se využívaly různé hudební nástroje, prý na Slovensku existovalo až 192 druhů hudebních nástrojů. Mezi nejznámější samozřejmě patří flašinet, chrastidla, pastýřské hole, ostruhy na vysokých botách tanečníků, biče nebo typický slovenský nástroj drumbla. Ze strunných nástrojů vzpomenu housle, violoncello, basu nebo cimbál, využívaný také hodně v romské muzice. Nejrozšířenější jsou různé píšťaly, trubky, rohy a hlavně fujary.

Obr. 10: Fujarista z Utekáča (Gemer-Malohont) Mázorová, Ondrejka a kol. - Slovenské ľudové tance, SPN, 1990

Obr. 11: Píšťalkár z Očovej (Podpoľanie) Mázorová, Ondrejka a kol. - Slovenské ľudové tance, SPN, 1990

Obr. 12: Gajdoš zo Zlatých Moraviec (Tekov) Mázorová, Ondrejka a kol. - Slovenské ľudové tance, SPN, 1990

Obr. 13: Cimbálová muzika - Kostolné (okolie Mykjavý), Mázorová, Ondrejka a kol. - Slovenské ľudové tance, SPN, 1990

Na Slovensku žije mnoho Romů a i oni mají svou vlastní lidovou kulturu. Jsou mezi nimi velice dobří hudebníci, ale i tanečníci či zpěváci. I nám v Limborce hraje k většině vystoupení romská kapela.

Ostatní

Kromě zpěvu a tance patří k lidové slovesnosti také různé hádanky, říkanky, pohádky, pověsti, legendy, vinše atd. Vinš je forma přání, většinou se recituje a obsah se mění podle jednotlivých svátků. Většinou se přeje zdraví, štěstí nebo boží požehnání.

Jako příklad uvádím jeden vinš, který recituji každoročně už několik let na velkém vánočním vystoupení našeho souboru.

Vinš z Dubovici

*A vi tam f chiži jice, pijece,
a mi tu dzecatka hole boše f prikl'ece,
žima nas bije
s komina še na nas sipe,
kuri na nas sraju
a tote f chiži ňeotviraju,
aľe doraz otvora,
bo im kakaše popuščame do dvora,
harčki, miski strepeme
a celu strechu zodreme!*

Pořekadla a přísloví jsou velice podobná našim českým, většinou mají úplně stejný význam. Např. *Všetko zlé je na niečo dobré; Bez práce nie sú koláče; Zvyk je železná košeľa; Trafená hus zagágala; Aká matka, taká Katka; Darovanému koňovi sa na zuby nepozerá.*

3. Kroje

Tradiční lidový oděv se nazývá kroj. Je výsledkem dlouhodobého vývoje v historii. Základní funkcí byla samozřejmě ochrana těla. Předpokládá se, že v minulosti se pracovní a sváteční oděvy nelišily, byly vytvořeny ze stejných materiálů. Což bylo lněné nebo konopné plátno, sukno, kůže nebo kožešina. Postupně se vytvářel typický sváteční oděv, který měl rozsáhlejší a náročnější výzdobu, a také byl z dražšího materiálu.

Mužský kroj tvořily plátěné kalhoty, košile se širokými rukávy a někdy zástěra. U žen to byly sukně, zástěry, „oplecka“, spodničky. K základnímu oděvu patřily také vesty, živůtky, kabátky, pásy, opasky. Dále se nosily šátky - u mužů na okrasu, u vdaných žen, společně s čepcem, jako pokrývka hlavy. Muži na hlavě často nosili klobouk a v zimě kožešinovou čapku.

Co se obuvi týče, nosily se pantofle, kapce, krpce a nejčastější sváteční obuv byly čížmy, vysoké kožené boty s nízkým podpatkem. V zimě se do krpce dávaly onuce.

V 19. stol. se vyskytly nové materiály a možnosti zdobení krojů - barvy, vyšívací přize, krajky, stuhy do vlasů apod.

Kroje se lišily podle regionů, ale často to byly jenom malé rozdíly, jako např. jiná vesta nebo šířka kalhot.

Obr. 14: Kroj z Myjavy, Mázorová, Ondrejka a kol. - Slovenské ľudové tance, SPN, 1990

Obr. 15: Kroj z Detvy, Mázorová, Ondrejka a kol. - Slovenské ľudové tance, SPN, 1990

Obr. 16: Kroj zo Šariša, Mázorová, Ondrejka a kol. - Slovenské ľudové tance, SPN, 1990

4. Soubory prezentující slovenský folklór v ČR

Z mnoha souborů působících v České republice představím pouze tři největší a nejaktivnější.

Folklórní soubor Limbora, Limborka

Folklórní soubor Limbora vznikl v Praze už v roce 1951 při Vysoké škole ekonomické. V roce 1992 vznikli dětské soubory Limborka a malá Limborka, ve kterých tancují děti ve věku od 4 let. Já sám tančím v Limborce od roku 2009, tudíž 10. rokem. V roce 1986 se zřizovatelem souboru stal Dom slovenskej kultúry a v roce 1988 převzali jeho vedení manželé Miňovi. Ti vedou soubor dodnes. Po rozdělení Československa a zrušení Domu slovenskej kultúry vzniklo občanské sdružení Limbora, které tvoří podmínky pro existování souboru.

Občanské sdružení Limbora je dobrovolné zájmové sdružení. Hlavním cílem je uchovávat a rozvíjet různé formy tradičního slovenského lidového umění na území Česka.

Členové souboru tančí v tradičních slovenských krojích, na vystoupeních je doprovází vlastní živá muzika. Účastní se mnoha folklórních festivalů v Čechách i v zahraničí - např. v Německu, Francii, Itálii, Maďarsku, Rumunsku, Polsku, Švédsku, Rakousku, Irsku, Mexiku nebo na Tai-Wanu. Počet vystoupení souboru je přibližně 1300. Soubor získal řadu ocenění.

Folklórní soubor Šarvanci

Dalším folklórním souborem působícím na území Prahy je soubor Šarvanci. Je o dost mladší než Limbora, vznikl v roce 2002. Stejně jako Limbora i Šarvanci se snaží udržet živým slovenský folklór v jeho taneční i hudební formě. Vystupují na folklórních festivalech v České republice i na Slovensku. Ze zahraničních cest zmíním např. festivaly v Číně, Rumunsku nebo v Bosně a Hercegovině.

Organizují pravidelné taneční workshopy pod vedením tanečních pedagogů ze Slovenska. Několikrát ročně také pořádají dětské školičky tance.

Folklórní soubor Púčik

Soubory prezentující slovenský folklór existují nejen v Praze, ale i v dalších místech České republiky. Soubor Púčik funguje v Brně. Funguje od roku 1991, sdružuje mládež od 14 do 25 let. Repertoár tvoří tance, písně a zvyky z celého Slovenska a moravsko-slovenského pomezí.

5. Festivaly prezentující slovenský folklór v ČR

Většinu velkých pravidelných festivalů prezentujících slovenský folklór v ČR organizuje soubor Limbora. Uvedu čtyři nejdůležitější.

Praha srdce národů

V roce 1999 založilo občanské sdružení Limbora spolu s Magistrátem hlavního města Praha dosud největší folklórní festival na území České republiky prezentující nejen slovenskou kulturu - mezinárodní festival „Praha srdce národů“. Na tomto festivalu každý rok vystupují desítky souborů z více než 15 států. Letos se uskuteční již 21. ročník festivalu. Koná se vždy poslední víkend v květnu v Praze. Zahajuje se průvodem všech účinkujících souborů v krojích ulicemi Starého města. Samotný program potom probíhá na Staroměstském a zčásti i na Václavském náměstí. Festival se zakončuje galaprogramem ve Vinohradském divadle.

Folklór bez hranic

Tento festival se koná v říjnu v Praze a letos proběhne již jeho 27. ročník. Je pouze jednodenní, vystupuje na něm pouze 4 - 5 souborů. Kromě Limbory a Limborky se na festival zvou spřátelené soubory a interpreti lidových písní ze Slovenska. Festival je spíše menšího formátu a obvykle se vystupuje v Divadle U Hasičů.

Vianoce s Limborou

Vystoupení se koná druhý nebo třetí víkend v prosinci. Tento rok to bude 30. ročník. Koná se vždy v Praze v Divadle U Hasičů a vystupuje tam Limbora, Limborka a pozvané spřátelené soubory ze Slovenska ale také z České republiky (soubor Rosénka, Dudáci ze Strakonice a další). Celý program je věnovaný zvykům v průběhu adventu a předvádí se tam nejen taneční choreografie, např. děti vinšují různé vinše a dostávají sladké odměny nebo se ztvárňují přadeny, věštby na Sv. Lucii nebo hra na Tři krále. Po vystoupení hosté ochutnávají tradiční slovenské oplatky a kapustnici a mezitím probíhá volná zábava za doprovodu muziky.

Jánošíkov dukát

Tento mezinárodní festival slovenského folklóru se koná vždy v srpnu v Rožnově pod Radhoštěm. Kromě hudebních vystoupení se zde setkávají také řemeslníci, kteří představují různá lidová řemesla. Zvou se tam umělci ze Slovenska, Maďarska, Polska a České republiky. Podávají se tu tradiční slovenská i česká jídla. Letos festival čeká 21. ročník.

III. Praktická část

1. Postup práce

Bodový přehled

1. Výběr písně a příprava choreografie
2. Oslovení dobrovolníků a vytvoření časového plánu zkoušek
3. Vlastní zkoušky
4. Zařízení výpůjčky krojů
5. Vystoupení

Výběr písně a příprava choreografie

Původním plánem bylo nacvičit jednu z hotových choreografií souboru Limbora. Po konzultaci s instruktorkou dětského souboru Limborka Noemi Krylovou jsem ale dospěl k závěru, že by taková choreografie byla při zamýšleném počtu zkoušek příliš náročná. Zvolena byla choreografie krátká, udělaná jednoduše, se zahrnutím základních kroků lidového tance. Byla uzpůsobená pro taneční začátečníky.

Ve svém volném čase jsem se sešel s instruktorkou a přibližně jedno dopoledne jsem strávil učením choreografie, kterou pro mě instruktorka připravila. Doprovodnou píseň jsem si stáhl na paměťové médium.

Obr. 17: Zkouška s lektorkou, leden 2018, soukromý archiv

Obr. 18: Zkouška s lektorkou, leden 2018, soukromý archiv

Obr. 19: Zkouška s lektorkou, leden 2018, soukromý archiv

Rámcový popis choreografie

Jednalo se o choreografii z regionu východního Slovenska. Byly využity prvky individuálního a hlavně párového tance. Ke konci choreografie se páry spojily do 4 kruhových útvarů.

Uvádím stručný přehled kroků, které byly v choreografii použity:

jednokročka, dvojkročka, mazurka, čapáš, kruh, valašský, štrikovaný

Oslovení dobrovolníků a samotné zkoušky

Během jednoho společného shromáždění na celoškolsním týdenním výjezdu na chatu Vesmír v Orlických horách bylo ohlášeno, že se budou konat lekce slovenského lidového tance. Zájemci měli celý den čas, aby se přihlásili k účasti. Přihlásilo se celkem 23 lidí, což byl počet, který předčil všechna očekávání.

Celkově se uskutečnily 3 zkoušky. První zkouška proběhla v lednu na zmiňovaném výjezdu Přírodní školy Vesmír. Nejdříve ze všeho se dobrovolníci naučili základní kroky, ze kterých se daná choreografie skládá. Po dostatečném zvládnutí základních kroků následovala příprava samotné choreografie. Studenti byli rozděleni do 12 párů a začali se učit první polovinu choreografie. Poslechli si píseň a zkoušeli nacvičovat i s ní.

Obr. 20: Návuk choreografie, 1. workshop na Vesmíru 2018, archiv Přírodní školy

Obr. 21: Návuk choreografie, 1. workshop na Vesmíru 2018, archiv Přírodní školy

Obr. 22: Návuk choreografie, 1. workshop na Vesmíru 2018, archiv Přírodní školy

Druhá zkouška proběhla přibližně týden po výjezdu Vesmír. Proběhlo opakování již naučeného z první zkoušky a pokračovalo se druhou polovinou choreografie. Na konci druhé zkoušky už studenti uměli celou choreografii. Mezitím byly od souboru Limbora vypůjčeny dívčí kroje a chlapecké vesty z regionu Liptov.

Na poslední zkoušce si dobrovolníci vyzkoušeli kroje a definitivně se rozestavěly páry do prostoru. Poté se už jen trénovalo a zlepšovalo, co bylo naučeno.

Obr. 23: Generálka, poprvé v krojích, únor 2018, soukromý archiv

Obr. 24: Generálka, poprvé v krojích, únor 2018, soukromý archiv

Obr. 25: Generálka, poprvé v krojích, únor 2018, soukromý archiv

Vystoupení na Akademii Přírodní školy 2018

V den Akademie proběhla ještě před vystoupením krátká generální zkouška v Salesiánském divadle, aby mohla být choreografie přizpůsobena prostoru na pódiu. Vystoupení nebylo uvedené na programu a bylo míněno jako překvapení pro přítomné publikum. Vystoupením byla celá Akademie Přírodní školy 2018 zahájena.

Obr. 26: Vystoupení na Akademii PŠ, únor 2018, soukromý archiv

Obr. 27: Vystoupení na Akademii PŠ, únor 2018, soukromý archiv

Obr. 28: Vystoupení na Akademii PŠ, únor 2018, soukromý archiv

Obr. 29: Vystoupení na Akademii PŠ, únor 2018, soukromý archiv

IV. Závěr

Jak jsem již psal v úvodu, mým cílem bylo přiblížit lidem slovenský folklór. Myslím, že pojednání tento cíl splnilo. Kdyby se někdo chtěl podívat na lidové tance nebo zpěvy vlastníma očima, ví, kde se s tím setkat.

Poskytl jsem nicméně zájemcům i osobní zkušenost s folklórem, nacvičili jsme a následně předvedli nacvičenou choreografii na Akademii Přírodní školy 2018.

Rozhodl jsem se, že po vystoupení rozdám vystupujícím dotazníky, ve kterých se můžou podělit o svůj názor a hodnocení workshopu a vystoupení. Z 23 lidí dotazník vyplnilo dotazník 8 lidí a jejich ohlasy byly pozitivní. V příloze jsou vyplněné dotazníky.

V. Použitá literatura

1. MÁZOROVÁ, Mária; ONDREJKA, Kliment a kolektív. Slovenské ľudové tance. 1.vyd. Slovenské pedagogické nakladateľstvo Bratislava, 1991. 383. ISBN 80-08-00322-7
2. SMILEKOVÁ, Iveta. Detvianské ľudové umenie: Popis kroja [online]. [cit. 23.5.2019]. Dostupné z: <https://dlu.sk/popis-kroja/>
3. Slovenské tradície a folklór [online]. [cit. 23.5.2019]. Dostupné z: <https://slovakregion.sk/slovenske-tradicie-a-folklor>
4. Folklór [online]. [cit. 23.5.2019]. Dostupné z: <http://profil.kultury.sk/sk/folklor/>
5. Sme Šarvanci [online]. [cit. 23.5.2019]. Dostupné z: <http://www.fssarvanci.cz>
6. Od Kataríny do Troch Kráľov [online]. 6.11.2011. [cit. 23.5.2019]. Dostupné z: <http://www.ludovezvyky.estranky.sk/clanky/zvyky-od-katariny-do-troch-kralov/od-katariny-do-troch-kralov.html>
7. HERMANNOVÁ, Kamila; MIHÁLOVÁ, Mária. Slovenské ľudové tradície. [cit. 23.5.2019]. Dostupné z: <https://www.akropolis.sk/na-citanie/clanky/slovenske-ludove-tradicie>
8. BUGANOVÁ, Klaudia. Zvyky a obyčaje adventu [online]. 30.11.2000. [cit. 23.5.2019]. Dostupné z: <https://korzar.sme.sk/c/4712457/zvyky-a-obycaje-adventu-1.html>
9. Praha srdce národů [online]. [cit. 23.5.2019]. Dostupné z: <http://www.prahasrdcenarodu.cz>
10. Slovenské združenie Limbora, Praha, Česká republika [online]. [cit. 23.5.2019]. Dostupné z <http://www.nocka.sk/medzinarodne-svetove-dni/2011/zahranicie/limbora-cz>
11. MFSF Jánošíkov dukát [online]. [cit. 23.5.2019]. Dostupné z <http://janosikovdukat.cz>
12. MIŇOVÁ, Mária. Výročná správa FS Limbora, 2018

VI. Přílohy

1. Proč jsi se přihlásil/a na workshop?
Baví mě tancovat a líbily se mi kroje

2. Měl/a jsi do té doby nějaké zkušenosti se slovenským folklórem, a jaké?
ne

3. Jaký byl pro tebe workshop? Máš nějaké připomínky k lektorovi?
Trochu moc lidí a málo času, ale jinak fajn

4. A jaké bylo vystoupení na Akademii?
Zábava, ale mohlo to být líp nacvičené

5. Líbily se ti kroje? Jak si se v nich cítil/a? A co písnička?

Všechno bylo moc fajn

6. Chtěl/a by ses účastnit něčeho podobného i příště?

jj

1. Proč jsi se přihlásil/a na workshop?

Jen tak

2. Měl/a jsi do té doby nějaké zkušenosti se slovenským folklórem, a jaké?

Ne

3. Jaký byl pro tebe workshop? Máš nějaké připomínky k lektorovi?

Dokonalý

4. A jaké bylo vystoupení na Akademii?

Podarilo se to, ale můj partner to posral trochu.

5. Líbily se ti kroje? Jak si se v nich cítil/a? A co písnička?

Krásný byli. Celý to oživovali.

6. Chtěl/a by si se účastnit něčeho podobného i příště?

Jojo

profilová práce: Slovarský výťah v L.Ž. - dojazdník

- 1. Proč jsi se přihlásil/a na workshop?**

Docela i ráda tančím a mé kamarádky do toho šly

2. Měl/a jsi do té doby nějaké zkušenosti se slovenským folklórem, a jaké?

Nemēla

- 3. Jaký byl pro tebe workshop? Máš nějaké připomínky k lektorovi?**

Workshop byl úžasný, moc jsem si ho užila.
I když jsem se zapojila později.

- #### 4. A jaké bylo vystoupení na Akademii?

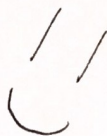
SUPER
moc jsem si ho užila

5. Líbily se ti kroje? Jak si se v nich cítil/a? A co písnička?

Mým snem bylo tančit v kroji a to se mi splnilo.
Kroje byly nádherné, nejradši bych je ze sebe nikdy nesundala!!!
Písnička byla hezká, dobře se na ni tančilo (a ~~on~~ je velice chytavá)

6. Chtěl/a by si se účastnit něčeho podobného i příště?

URČITE ANO

1. Proč jsi se přihlásil/a na workshop?

Ze zájmu vyzkoušet si nové věci, ze srandy..

2. Měl/a jsi do té doby nějaké zkušenosti se slovenským folklórem, a jaké?

Ne, nikdy žádné

3. Jaký byl pro tebe workshop? Máš nějaké připomínky k lektorovi?

Workshop byl dobře připravený a navíc zábavný, takže

4. A jaké bylo vystoupení na Akademii?

Zábava, vlastně se to docela povedlo, asi díky tomu, že jsem byl v zadní řadě

5. Líbily se ti kroje? Jak si se v nich cítil/a? A co písnička?

Kroje byly boží. Písničku mám staženou v mobilu a byla úplně nejlepší

6. Chtěl/a by si se účastnit něčeho podobného i příště?

Rád

1. Proč jsi se přihlásil/a na workshop?

Přišlo mi, že by to mohlo být fajn, zajímavé.... sranda. Možná i jen tak z hecu

2. Měl/a jsi do té doby nějaké zkušenosti se slovenským folklórem, a jaké?

Ne, žádné

3. Jaký byl pro tebe workshop? Máš nějaké připomínky k lektorovi?

Bylo to fajn, možná by to před tím samotným vystoupením chtělo víc času
K lektorovi.... Spíš ne – lektoroval hezky, byla to sranda

4. A jaké bylo vystoupení na Akademii?

Fajn, jen to nebylo úplně příjemný tam naběhnout hned na začátek po jen asi dvou zkouškách a
ještě se nechat nacpat úplně dopředu

5. Líbily se ti kroje? Jak si se v nich cítil/a? A co písnička?

Líbily, byly vcelku fajn, akorát jsem čekal něco víc – takhle byl kraj z mojí košile, mých kalhot a do-
stal jsem akorát nějakou vestu.... a nijak zvláštně jsem se v nich necítil. Písnička, zajímavá a
k tomu danému účelu dobrá, ale není to něco, co bych si normálně pustil do sluchátek

6. Chtěl/a by si se účastnit něčeho podobného i příště?

Určitě

1. Proč jsi se přihlásil/a na workshop?

Z prdele

2. Měl/a jsi do té doby nějaké zkušenosti se slovenským folklórem, a jaké?

Ne

3. Jaký byl pro tebe workshop? Máš nějaké připomínky k lektorovi?

Top strop, prostě špica!!

4. A jaké bylo vystoupení na Akademii?

Postal jsem co se dalo, ale jinak moc pěkný 😊

5. Líbily se ti kroje? Jak si se v nich cítil/a? A co písnička?

Kroje nejlepší. Cítil jsem se sexy. Písničky si nepamatuju 😞

6. Chtěl/a by si se účastnit něčeho podobného i příště?

No jasný ♥

1. Proč jsi se přihlásil/a na workshop?

- 1. chtěla jsem si už se vyhovšet kroje
- 2. ze srandy

2. Měl/a jsi do té doby nějaké zkušenosti se slovenským folklórem, a jaké?

- Chodila jsem asi tak pět let do souboru Rosínka, ale bylo to už před dlouhou dobou a byl to hlavně jiný typ folklóru

3. Jaký byl pro tebe workshop? Máš nějaké připomínky k lektorovi?

- bylo to fajn, připomínky nemám

4. A jaké bylo vystoupení na Akademii?

- skvělý

5. Líbily se ti kroje? Jak si se v nich cítil/a? A co písnička?

- mus se mi líbily, bylo to super
- písnička byla taky dobrá

6. Chtěl/a by si se účastnit něčeho podobného i příště?

- určitě

1. Proč jsi se přihlásil/a na workshop?

Přišlo mi, že by to mohlo být fajn, zajímavé.... sranda. Možná i jen tak z hecu

2. Měl/a jsi do té doby nějaké zkušenosti se slovenským folklórem, a jaké?

Ne, žádné

3. Jaký byl pro tebe workshop? Máš nějaké připomínky k lektorovi?

Bylo to fajn, možná by to před tím samotným vystoupením chtělo víc času
K lektorovi.... Spíš ne – lektoroval hezky, byla to sranda

4. A jaké bylo vystoupení na Akademii?

Fajn, jen to nebylo úplně příjemný tam naběhnout hned na začátek po jen asi dvou zkouškách a ještě se nechat nacpat úplně dopředu

5. Líbily se ti kroje? Jak si se v nich cítil/a? A co písnička?

Líbily, byly vcelku fajn, akorát jsem čekal něco víc – takhle byl kroj z mojí košile, mých kalhot a dostal jsem akorát nějakou vestu.... a nijak zvláštně jsem se v nich necítil. Písnička, zajímavá a k tomu danému účelu dobrá, ale není to něco, co bych si normálně pustil do sluchátek

6. Chtěl/a by si se účastnit něčeho podobného i příště?

Určitě

1. Proč jsi se přihlásil/a na workshop?

- 1. chtěla jsem si zase vyhoustet kroje
- 2. ze srandy

2. Měl/a jsi do té doby nějaké zkušenosti se slovenským folklórem, a jaké?

- Chodila jsem asi tak pět let do souboru Rosínka, ale bylo to už před dlouhou dobou a byl to hlavně jiný typ folklóru

3. Jaký byl pro tebe workshop? Máš nějaké připomínky k lektorovi?

- bylo to fajn, připomínky nemám

4. A jaké bylo vystoupení na Akademii?

- skvělý

5. Líbily se ti kroje? Jak si se v nich cítil/a? A co písnička?

- more se mi líbilo, bylo to super
- písnička byla taky dobrá

6. Chtěl/a by si se účastnit něčeho podobného i příště?

- určitě